

ELŐSZÓ

A Verseny és szabályozás 2021 – a sorozat tizenharmadik, magyar nyelvű évkönyve – immár külső támogatók nélkül, a KRTK kibővült pénzügyi forrásaira épülve készülhetett. Az évkönyv hármasként követi az *első részében* a versenyszabályozáshoz köthető általános kérdésekkel foglalkoznak a szerzők. *Nagy Csongor István* tanulmánya a versenyellenes cél versenyjogi fogalmát vizsgálja, és – a bírósági gyakorlat alapján – újradefiniálja a versenyellenes cél „meghatározásának meghatározását”. A szerző által megfogalmazott javaslat szerint az általános kartelltilalom úgy ragadható meg, mint amely a versenyellenes célú megállapodásoknak mind nevesített, mind nem nevesített eseteit ismeri és alkalmazza. A tanulmány bemutatja a nem nevesített versenyellenes céllal kapcsolatos joggyakorlat hullámzásait, valamint a versenyjogi elemzésben ezáltal keletkezett károkat, inkonzisztenciát és önellentmondásokat, a túlzott jogérvényesítés és a túlzott megfelelés megnövekedett kockázatát.

A kötet második tanulmányában *Teleki Lóránt* a versenyjogi kártérítési perek egyes részkérdéseit mutatja be az uniós szintű, tagállami – ezen belül is a hazai – joggyakorlat fényében. Az uniós kártérítési irányelv központi szabályainak (joghatóság, elévülés) bemutatása után a teljes kártérítéshez való jogot, a versenyhatósági határozatok kötérejét, majd a bizonyítás problémáit tárgyalja. A szerző megállapítja, hogy a „magánversenyjog” szabályai sok szempontból harmonizáltak tekinthetők, ugyanakkor számos eljárás még a korábbi, harmonizáció előtti nemzeti szabályozás alapján folyik, ráadásul az egységesítési törekvést követően is maradtak tisztázandó, alapvető fontosságú kérdések.

Berezvai Zombor tanulmánya a versenyszabályozás egyik legvitatottabb problémaköréhez, a versenypolitikai és más közpolitikai beavatkozások egymáshoz való viszonyának kérdéséhez szól hozzá. A klímaváltozás napjaink legjelentősebb globális problémája. Az európai zöldmegállapodás ambiciózus céljainak elérése érdekében egyre többször vetődik fel a versenypolitikai hozzájárulás szükségessége. A szerző arra a következtetésre jut, hogy bár a versenypolitikai célok és jogalkalmazás etikai alapjai átgondolásra és módosításra szorulnak, önmagában a versenypolitikai jogalkalmazás változása marginális hatást érhet csak el a klímaváltozás elleni harcban. Elsősorban olyan állami szabályozásra van szükség, amely egyrészt megszünteti a különösen szennyező iparágak állami támogatását, másrészt pedig elősegíti, hogy a fogyasztók a termékek valódi árát fizessék meg (például karbonadó bevezetésével). Így a vállalkozások a környezet számára pozitívan ható innovációkra ösztönözhetők,

és könnyebbé válik a szennyező termékeket helyettesítő áruk piacra juttatása. A versenyhatóságoknak versenypártolási tevékenységeik során ilyen jellegű javaslatokat kell megfogalmazniuk a jogalkotók számára.

A kötet *második, tematikus része* a versenyszabályozásnak a világjárvány alatti működését tárgyalja. Az első tanulmány, *Valentiny Pál* írása felvázolja azoknak az élénk versenypolitikai vitáknak a legfontosabb fordulatait, amelyek közepette kitört a világjárvány. Majd ismerteti a versenyhatóságok első reagálását a járvány adta új helyzetben. Miközben a versenyszabályozás főbb elvei nem változtak, a hatóságok egy sor időleges felmentést adtak a versenyszabályok szigorú érvényesítése alól. A szerző áttekinti a járvány során kialakult leggyakoribb potenciális versenykorlátozó helyzeteket az árdrágítástól a versenytársak közötti együttműködésen át a fúziókig és az állami támogatások elosztásáig. Ismerteti az első elemzéseket az állami intézkedések következtében előálló versenykorlátozások már jelentkező vagy várható hatásairól.

A digitális piacok készülő szabályozása a versenypolitikai viták centrumában áll. Itt még az is kérdéses, hogy a digitális piacok működési problémáit az *ex post* versenyszabályozás vagy az *ex ante* ágazati szabályozás eszköztárával lehet-e orvosolni. Ehhez a gondolathoz kapcsolódik *Polyák Gábor és szerzőtársai* tanulmánya, amely az Európai Unió megoldási javaslatait elemzi. A digitális piacokról szóló, 2020-ban közzétett rendelettervezet sajátos piacsabályozási eszközöket ígér a globális platformszolgáltatók piaci magatartásának alakítására. A tervezetben tükröződnek az Európai Bizottság korábbi, a platformszolgáltatókat érintő versenyjogi döntései is. A szerzők bemutatják, hogy egy olyan piacsabályozási megoldásról van szó, amely *ex ante* eszközökkel igyekszik elkerülni a platformszolgáltatók erőfölénnyel való visszaélését, elsősorban azokon a kapcsolódó piacokon, amelyek szereplői a maguk üzleti modelljeit a platformok igénybevételére alapozzák, és amelyeken maguk a platformszolgáltatók is megjelenhetnek saját szolgáltatásokkal. A tanulmány a rendelettervezet előzményeit, szabályozási koncepcióját és főbb rendelkezéseit elemzi.

A tematikus rész harmadik tanulmánya, *Firniksz Judit* írása a digitális piacok egy részletszabályozásába enged bepillantást. Abból indul ki, hogy az összegyűjtött adatok körének és mennyiségének robbanásszerű növekedésével olyan üzleti modellek alakultak ki, amelyek lehetővé tették, hogy az online platformok globális méretűvé nőjék ki magukat, miközben a fogyasztók küzdenek a rájuk zúduló információ-mennyiség feldolgozásával. A világjárvány felgyorsította a digitális piaci folyamatok változását. Nyilvánvalóvá vált, hogy az új piaci jelenségek igénylik a szabályozást, ilyen például az online piacokon megvalósuló rangsorolás kérdése, amelynek tárgyalása betekintést enged a platformokat érintő fogyasztóvédelmi és antitröszt jellegű problémák világába és a kialakulóban lévő szabályozás logikájába.

A negyedik ide tartozó tanulmány szerzője, *Leskó Mariann* egy másik szektort vizsgált. A koronavírus-járvány okozta gazdasági sokknak a biztosítási szektorra gyakorolt hatását tekinti át, különös tekintettel a hazai lakossági piac helyzetére. Elemzésében láthatjuk, hogy a nemzetközi tapasztalatok alapján a járvány negatívan hatott a biztosítási szektor teljesítményére, ezzel szemben a hazai piac megtartotta

növekedési pályáját, a legfontosabb alágazatokban a díjbevételek a kárkifizetések megugrása nélkül növekedtek. Ebben a szektor segítségére lehetett a korábbi években kezdett digitalizációra való felkészülés, az alágazatok növekedési potenciálja (alacsonyabb lefedettsége) és a kormányzat egyes családtámogató döntései is.

Az évkönyv *harmadik része* a hálózatos szolgáltatások piacával és szabályozásával foglalkozik. *Pápai Zoltán* és *Nagy Péter* tanulmánya a magyarországi lakossági előfizetéses (*postpaid*) mobilárak alakulását vizsgálja 2015 és 2020 között. A vizsgált időszakban a sok jellemzőből összeálló mobilcsomagok tartalma jelentősen változott, különösen az adathasználat esetében. Így az árak egyszerű összehasonlítása a szolgáltatás tartalmának, minőségének változása esetén nem ad megfelelő képet a ténylegesen bekövetkezett árváltozásról, ezért a szerzők – a magyarországi hírközlési árak elemzési gyakorlatában először – az árváltozást a szolgáltatás jellemzőiben bekövetkezett változások hatásának kiszűrésével becsülték meg, kétértékű időváltozós hedonikus regressziós módszerrel. Az eredmények alapján egyértelműen látszik, hogy a mobilszolgáltatás minőségváltozást is figyelembe vevő hedonikus ára jelentősen csökkent a hat évet felölelő vizsgált időszakban.

A kötet utolsó, *Felsmann Balázs* által készített tanulmánya az energiahatékonysági kötelezettségi rendszer (EKR) hazai bevezetésének körülményeit és az első évi működés tapasztalatait tárja elénk, elhelyezve a magyarországi szabályozást az európai energiahatékonysági intézkedések sorában. Az energiahatékonysági kötelezettségi rendszerek azon kevés intézkedések közé tartoznak, amelyeknél az Európai Unión belül továbbra is jelentős a tagállami szabadság. A 2012-ben elfogadott energiahatékonysági irányelv főszabályként kötelezővé tette az EKR bevezetését, de megengedte azt is, hogy a tagállamok alternatív eszközökkel érjék el az irányelvben vállalt energiamegtakarításokat. Bár a tagállamok többsége élt az EKR eszközeivel, a kialakított rendszerek számos tekintetben eltérnek. A szerző bemutatja, hogy Magyarország hosszú ideig nem vezetett be kötelezettségi rendszert, inkább központi koordinációra alapuló alternatív szakpolitikát alkalmazott. A piaci mechanizmusok elsődlegességére építő energiahatékonysági kötelezettségi rendszer így meglehetősen későn, csak 2021-ben indult el Magyarországon. A szerző véleménye szerint a késői indulás előnye lehet, hogy bevezetésénél Magyarország már támaszkodhat más tagállamok korábbi tapasztalataira, így remélhetően elkerülhetők lesznek a modell gyermekbetegségei.

A szerkesztők